

Debat **NOS** | Ombudsman

Hypes in de media

30 NOVEMBER 2009

DE MEDIA ZIJN ZOWEL RECHTER ALS OFFICIER VAN JUSTITIE

'Scoringsdrift, hypes en scoops duiden op crisis in de media'

Maandagavond 30 november 2009 organiseerde NOS Ombudsman Guikje Roethof het debat *Halve Waarheden? Hoe het nieuws imago's kan maken en breken*. Zij meent dat de journalistieke grondbeginselen van betrouwbaarheid, volledigheid en onafhankelijkheid van het nieuws onder druk staan als de heftigheid van de nieuwsgebeurtenis zo groot is, dat er een mediahype ontstaat. Oud-minister Bram Peper hield een inleiding.

Peper, die ooit het veld moest ruimen als minister van Binnenlandse Zaken vanwege een declaratieschandaal en later door de rechter in het gelijk werd gesteld, constateert een maatschappelijke crisis die gepaard gaat met moreel verval. Deze crisis leidt tot gebrek aan vertrouwen in accountants, notarissen, semipublieke instellingen, overheidsinstellingen en de rechterlijke macht. 'Gemeenschappelijk in al die gevallen is het verlies aan vertrouwen en het overheersen van het kortetermijndenken in de vorm van direct

Wanneer feiten en reputatie door elkaar heen lopen, ontstaat een *trial by media*

gewin en afrekenen op resultaat.' Deze crisis treft ook de media, stelt Peper. 'Media zijn te koop, worden verkocht, zijn handelswaar geworden. Kijk naar de durfkapitalisten die zich op PCM hebben geworpen. Daardoor zijn de media een moordende concurrentie met elkaar aangegaan die vaak ten koste gaat van de zorgvuldigheid en de waakhondfunctie van de pers. Het heeft geleid tot scoringsdrift, hypes en scoops, alles om op korte termijn succes te behalen.'

Gezag is weg

Daarnaast ziet Peper een tweede ontwikkeling: de democratisering van de informatievoorziening, informatiegaring en informatieduiding. Door de democratisering via internet staat de vanzelfsprekendheid van het gezag ter discussie. Voor het nieuws

Bram Peper

heb je geen krant meer nodig, wel voor solide beschouwingen en onderzoeksjournalistiek, vindt hij. Peper: 'Als we nu inzoomen op het fenomeen van de reputatieschade, betrek ik de volgende stelling. Door het feit dat de publieke persoon van welke signatuur dan ook een steeds belangrijker rol wordt toegekend, wordt het onder druk van de concurrentie steeds aantrekkelijker om persoonsgericht publiciteit te geven.' En wanneer feiten en reputatie door elkaar heen gaan lopen, ontstaat volgens hem een *trial by media*. De media zijn dan zowel rechter als officier van justitie.

Schadevergoeding

'Ombudsmannen van allerlei slag en de Raad voor de Journalistiek zijn te weinig gezaghebbend om bij aantoonbaar feilen en onterechte reputatieschade corrigerend op te treden. De vraag blijft: aan wie leggen de media verantwoording af? En is binnen de journalistiek een herbezinning gaande?' Een oplossing ziet Peper in de introductie van een claimcultuur naar Amerikaans voorbeeld. Wanneer een krant of televisiestation in Amerika onjuistheden over iemand verspreidt, kan deze bij de civiele rechter een schadevergoeding eisen die in de papieren loopt. 'En dan denken hoofdredacteuren wel twee keer na voor ze iets plaatsen.'

Marcel Gelauff: 'Peper veel te somber'

In de zaal zitten veel mensen die professioneel actief zijn in de media of er direct mee te maken hebben. Als opmaat naar de discussie reageert het panel op de woorden van Peper.

Xandra Schutte, hoofdredacteur van *de Groene Amsterdammer*, denkt dat er inderdaad sprake kan zijn van een *trial by media*. 'Maar de vraag is of de media daar altijd de schuld van zijn. Op het moment dat je schadelijke informatie over iemand aandraagt, wordt dat veel groter als alle andere media het overnemen.' Een journalist heeft zelf geen regie over dat proces. Schutte haalt een voorbeeld aan uit de actualiteit van het moment. Na de ondergang van de DSB Bank loopt er een onderzoek naar de rol die de bestuurders er de afgelopen jaren hebben gespeeld. De pers is vooral nieuwsgierig naar de beoordeling van Gerrit Zalm, omdat deze oud-minister van Financiën nu de topman is bij ABN Amro. **Schutte:** 'Kijk hoe er deze dagen over Gerrit Zalm geschreven wordt.

Het is logisch dat journalisten duiken in wat hij precies bij de DSB heeft gedaan. Zoals *de Volkskrant* daar in eerste instantie over geschreven heeft, vond ik heel netjes. Ze hebben mensen aan het woord gelaten en de brief achterhaald. Maar het gaat wel een eigen leven leiden, er worden columns over geschreven, hoofdcommentaren, er worden belondjes gemaakt wat mensen ervan vinden, en dan krijg je dus een vorm van *trial by media*, waarbij je niet meteen kan zeggen dat de eerste journalist fout is.'

Anne-marie Stordiau, directeur Voorlichting en Communicatie van het ministerie van Justitie, meent dat het

nu ook al mogelijk is schadeclaims in te dienen als een reputatie door onzorgvuldige berichtgeving wordt geschaad. Er wordt op dit moment geen gebruik van gemaakt. **Waarom niet? Stordiau:** 'Dat is natuurlijk een heel interessante vraag. Omdat het heel lang duurt en je er op korte termijn toch niets mee opschieft, want je wilt gewoon je baan houden en dat geld vergoedt denk ik niet echt iets. In het geval van Zalm denk ik dat de media er over schrijven omdat er in de politiek uitspraken over zijn gedaan door de minister van Financiën. Wouter Bos heeft gezegd: "Als hij het fout heeft gedaan, moet ie weg." In tweede instantie heeft hij dat genuanceerd, en teruggebracht tot: "Hij is aanvaardbaar tot het tegendeel blijkt." Tja, een voet-

'Het gaat ook om de manier waarop de politiek reageert'

baltrainer is dan de volgende dag weg. Dus het gaat ook om de manier waarop de politiek reageert.'

Marcel Gelauff, plaatsvervangend hoofdredacteur *NOS Nieuws*, vindt het verhaal van Bram Peper te somber. 'Ik zie wel een aantal van de ontwikkelingen en verschijnselen die Bram Peper beschrijft. Maar het is de tijd waarin we leven. Het is de tijd waarin internet ervoor zorgt dat een jongen uit Brabant zijn eigen persbureau begint. En daar moet je wat mee. We kunnen wel aan de kant gaan staan en zeggen: het was vroeger allemaal zoveel beter - want zo klinkt het een beetje voor mij - maar dat was het niet. Wij zijn nog nooit zo

kritisch gevolgd door ons publiek en wij hebben nog nooit zoveel reacties van ons publiek gekregen.' Gelauff ziet dit als een positieve ontwikkeling: 'Wij werden nog nooit zo gedwongen om kritisch naar ons eigen werk te kijken.'

Otto Scholten, mediaonderzoeker en directeur van het Persinstituut, gaat in op de stelling van Peper dat zelfregulering in de journalistiek niet werkt en dat wetgeving nodig is. 'Je kunt inderdaad twee kanten op. De kant op van aansprakelijkheid, of van de zelfregulering.' De Angelsaksische traditie, waarin gedupeerden schadeclaims afdwingen via de rechter, kent wel bezwaren, vindt Scholten. 'Je krijgt een steeds verdergaande juridisering. Het idee dat er op de redactie van de *NOS*, om maar een voorbeeld te noemen, twaalf juristen in dienst zijn om te checken, vind ik niet echt aantrekkelijk.' Het alternatief is zelfregulering in de vorm van ombudsmannen, lezersredacteuren en de Raad voor de Journalistiek. Scholten: 'Daar zijn we in de continentale traditie heel erg sterk in. We passen die vaak toe. Of het altijd succesvol is, dat is een tweede. Ik voorspel dat de

aansprakelijkheid de komende jaren zal toenemen. Maar de opkomst van de zelfregulering waarbij het publiek steeds meer een rol gaat spelen, zal daarmee hand in hand gaan.'

Peter van der Maat, hoofdredacteur *NCRV Netwerk*, is niet bang voor schadeclaims. 'Ik denk dat iedere journalist en hoofdredacteur zijn uiterste best moet doen om dat te voorkomen, maar als er een soort van wetgeving zou komen die het mogelijk maakt om met schadeclaims de media meer ter verantwoording te roepen... ik ben er geen voorstander van, maar ik ben er ook niet echt tegen. Soms geven media er aanleiding toe.'

Vlnr: Xandra Schutte, Klaas Wilting, Anne-marie Stordiau, Marcel Gelauff, Otto Scholten, Peter van der Maat

DE INTENSITEIT EN DE OMLOOPSNELHEID VAN HET NIEUWS ZIJN VEEL GROTER GEWORDEN

Met appeltaart voor de buis

De Ombudsman van de NOS denkt dat journalisten bij heftige nieuwsgebeurtenissen en mediahypes onvoldoende toekomen aan het checken van feiten en het toepassen van hoor en wederhoor. Zeker als er in *real time* wordt bericht, verliest de journalistiek de regie. Dan ontstaat er een draaikolk van emoties die niet meer te beteugelen is.

Het nieuws is niet nieuw en hypes zijn ook niet nieuw, luidt de algemene constatering. Toch zijn er wel verontrustende ontwikkelingen. **Stordiau:** 'De omloopsnelheid is veel groter, er zijn meer media, en je hebt de echoput van het internet. Dat heeft het allemaal ongelofelijk versterkt en versneld. Maar het is niet nieuw, het is van alle tijden.' Dat het nieuws imago's maakt of breekt, is ook niet nieuw. Wat is er dan anders? **Stordiau** constateert dat de spanningsboog van mensen een stuk korter is. 'De DSB-hype heeft maar een week geduurd. Ik heb een week lang met appeltaart thuis gezeten om het elke dag te volgen.' Ook **Van der Maat**, hoofdredacteur *NCRV Netwerk*, ziet dit: 'In het verleden kon een oorlog nog wel eens tachtig jaar duren, maar als Bagdad nu niet binnen vijf dagen is gevallen, beginnen we ons te vervelen.' 'Volgens mij is het niet zo dat het nieuws imago's maakt of breekt, slechte journalistiek maakt of breekt imago's,' stelt **Gelauff**. 'Dat is een veel interessantere discussie. Wanneer is journalistiek goed of slecht en wat betekent dat dan? Het feit dat er ergens iets gebeurt, zorgt er niet voor dat het imago gebroken wordt.' **Schutte:** 'Ja maar daar

'Niet het nieuws maar slechte journalistiek maakt of breekt imago's,' aldus Gelauff

doet de journalistiek wel aan mee, om een voorbeeld te geven: het filmpje op *GeenStijl* van Rutger Castricum met Ella Vogelaar. Dat was pijnlijk om te zien, je kon er op heel verschillende manieren naar

kijken, maar heel veel mensen zagen haar afgaan. Het *NOS Journaal* zendt daar wel citaten van uit. En dan kun je zeggen: "Dat is slechte journalistiek dus dat laten we wel zien," maar het is wel in een goed journalistiek programma.'

Gelauff: 'De vraag is hier: wanneer hebben we dat uitgezonden? Hebben we dat uitgezonden op het moment dat het gebeurde, of hebben we het gedaan toen het een issue werd? We hebben het gedaan toen het een issue werd.' Aangezien de ondergang van de DSB Bank nog vers in het geheugen ligt, begint **Gelauff** over de oproep die Pieter Lakeman in *Goedemorgen Nederland* deed, om daar je geld weg te halen. **Gelauff:** 'Wanneer hebben wij de oproep van Lakeman uitgezonden? Die hebben we niet uitgezonden onmiddellijk toen hij die in *Goedemorgen Nederland* deed, dat hebben we heel bewust niet gedaan, daar hebben we enkele uren mee gewacht.' Op deze woorden klinkt uit de zaal enig hoongelach. **Gelauff** vervolgt: 'Als wij het om vijf over negen op Teletekstpagina 101 hadden gezet, had de DSB om zes over negen de tent kunnen sluiten. Dat hebben we bewust niet gedaan. Wij hebben het niet overgenomen, wij hebben gezegd: "We wachten om te kijken wat er gebeurt." Wat is er gebeurd? De site van de DSB liep vast en aan het eind van de ochtend kwam de Nederlandse Bank met een verklaring over wat Lakeman had gezegd. Die hebben we gepubliceerd. Ik had het net over goede en slechte journalistiek. Het gaat om je keuzes, om wat je ermee doet. We hebben het wel gedaan, maar toen het voor ons het juiste moment was.'

Impact van technologie

Otto Scholtendoet onderzoek naar mediahypes. Hij onderzocht bijvoorbeeld de berichtgeving rond Mabel Wisse Smit. Aan hem de vraag of de impact van een hype groter is geworden. **Scholten:** 'Zeker als je het hebt over dé media in hun totaliteit. In dit type nieuwsfeiten zeker, omdat een vloed aan media het binnen de kortst mogelijke tijd overneemt en de technologische mogelijkheden zo zijn dat het nieuws zich enorm snel verspreidt. Het verschijnsel *hype* op zichzelf is niets nieuws onder de zon, maar de intensiteit en de omloopsnelheid zijn enorm veel groter geworden. Dat heeft consequenties voor de mensen die in de publieke belangstelling staan. En ik denk dat ze daar nog niet altijd voldoende op

Tijdens het debat werd een video vertoond over de ondergang van de DSB in het nieuws.

Roethof ondervraagt Scholten en Van der Maat

voorbereid zijn.'

De snelheid van het internet zet een enorme druk op de traditionele media om ook sneller te werken, stelt **Gelauff**. 'En dat is vooral voor ons, als *NOS Nieuws* heel vaak een dilemma, of beter steeds meer een dilemma. Daar waar we aan de ene kant onze kwaliteit heel belangrijk vinden - wij willen alleen dingen uitzenden die we zelf gecheckt hebben - wordt het ons verweten, als we te langzaam zijn. Dan staat er bijvoorbeeld in de krant: "De NOS zat weer te slapen." We proberen dat elke dag weer op te lossen, maar het is elke dag ingewikkeld. Een van de dingen die we de laatste tijd proberen te doen is een scheiding aanbrengen tussen sec het feit melden en de context. De context kun je later toevoegen. Zo kun je ervoor zorgen dat je in de snelheid van het nieuws meegaat. Maar wij zullen het nooit winnen van NU.nl, die zeg maar blind het ANP op de site zet. Wij checken het ANP. De kijker of lezer weet dat niet, maar we doen het wel. De kijker of lezer weet ook nooit wat wij niet hebben willen uitzenden. Naar je eigen maatstaven bedrijf je serieuze kwalitatief goede journalistiek, maar als het er op termijn toe leidt dat mensen liever ergens anders gaan kijken, omdat ze het dan sneller krijgen, is de vraag of je goed voor jezelf zorgt. Dat is echt een dilemma.'

Nieuws of geen nieuws

Hugo van der Parre, adjunct-hoofdredacteur van NOVA, verbaast zich over het gebruik van het woord hype in relatie tot de ondergang van de DSB Bank. 'Ik beoordeel dat namelijk totaal niet als een hype, dat is gewoon een grote nieuwsgebeurtenis. En daar moet je absoluut iets mee.' Gespreksleider Guikje Roethof vraagt welke maatstaf er wordt aangelegd bij het bepalen wat nieuws is. Als voorbeeld noemt ze een artikel in *de Volkskrant* van die dag, waarin aandacht wordt besteed aan de presentatie van een boek over Prins Bernhard, dat is geschreven door Jort Kelder en historicus Harry Veenendaal. In het boek staat de onthulling - oud nieuws volgens **Roethof** - dat Bernhard onderko-

ning van Indonesië had willen worden. **Roethof:** 'Onderaan het artikel staat dat Jort Kelder vanavond in *De Wereld Draait Door*, *Netwerk* en *Pauw & Witteman* optreedt. Waarom doet iedereen

De snelheid van internet zet een enorme druk op de traditionele media om ook sneller te werken

daar aan mee? Hier wordt toch gewoon een boek geplugd?'

Van der Parre: 'Wij hebben Jort een maand geleden ook gesproken. Hij is ook naar ons toegekomen, we hebben het boek gelezen, we hebben het laten beoordelen door twee historici en we hebben het afgedaan als geen nieuws.' Ook het *NOS Nieuws* heeft het niet als nieuws gebracht. 'Wat mij verbijsterde,' aldus **Gelauff**, 'was dat *de Volkskrant* zelf schreef dat het geen nieuws was.' Maar **Van der Maat** is het hier niet mee eens. 'Kijk op *Uitzending Gemist* allemaal naar *Netwerk* van vanavond, want het is namelijk wel degelijk nieuws. Wij hebben nog wat toegevoegd aan het verhaal dat vanochtend in *de Volkskrant* stond. Er is wel degelijk wat aan de hand. Wij hebben namelijk ook nog stukken van de marechaussee en dagboekfragmenten waarin twee maal extra wordt bevestigd dat het wel degelijk waar is. Bernard heeft een staatsgreep willen plegen, heeft *Viceroy* van Indonesië willen worden, dus dat zijn geen geruchten. En we zullen zien hoe dat morgen gehypt wordt.'

Bonnetjes

Peper brengt in dat hij destijds zijn declaraties als minister meteen op internet heeft laten zetten. Na een Wob-procedure kwamen onlangs de declaraties van de leden van het huidige kabinet in de krant. In het weekend voor het debat waren de hoge onkostendeclaraties van de politietop in het nieuws. 'Die fascinatie voor bonnetjes, nou oké die is er, want het gaat maar door,' zegt **Stordiau**.

'Het zijn nu korpschefs, paar maanden geleden waren het de topambtenaren. En toevallig heb ik dat van nabij meegemaakt, want de secretaris-generaal van Justitie kwam op de voorpagina van de *NRC* terecht. Hij had dertien mille uitgegeven.

'Die fascinatie voor bonnetjes, nou oké die is er, want het gaat maar door,' verzucht Stordiau

Nou als je het stukje las, ging het om 26 maanden, dat betekent in zijn functie dat hij ongeveer 500 euro per maand heeft uitgegeven. En de SG van Justitie betaalt alles zelf. Als je een keer gaat eten met hem, hij betaalt, want hij wil nergens aan gebonden worden, dat is de regel bij Justitie – dus daar kwamen reacties op van lezers. Toen heeft de hoofdredacteur van de *NRC* de week daarop gereageerd. Zij schreef: "Het ging ons niet om de hoogte, maar we hebben het wel in de kop gezet omdat het uitnodigde tot lezen." Dat vond ik een brug te ver,' vervolgt **Stordiau** verontwaardigd. 'Iedereen heeft er overheen gelezen natuurlijk omdat het een week later is en een week is veel in de journalistiek, maar dat was toen toch wel een beetje treurig.'

Geen Engelse schandalen

Gelauff: 'Maar de vraag is of dit goede of slechte journalistiek is. Van *RTL* weten we inmiddels dat die om de drie, vier weken op zaterdag weer met een Wob-verhaal komen, eerst de ministers, dan de wethouders, nu dan hoofdcommissarissen, nou verzin het maar voor over drie weken. Als je het afzet tegen Engeland waar hele slotgrachten

Scholten: 'Op dit moment is het klimaat zodanig dat het steeds moeilijker wordt om mensen te vinden voor publieke functies'

uitgebaggerd werden en kastelen gerestaureerd... hier gaat het om een zonnebril of om een haring. Het geeft wel aan hoe klein Nederland in dat soort opzichten is.'

Schutte: 'Het onderzoek is natuurlijk legitiem,

maar bij deze uitkomsten kan het niet anders dan heel relativerend gebracht worden. Kijk eens wat onze politici verantwoordelijk zijn in vergelijking tot de politieke schandalen in Engeland! Want daar ging het om bonnetjes voor eendeneilanden die op staatkosten waren gekocht. Nou ja, zo'n schandaal willen we hier ook wel.'

Scholten: 'Ik denk wel dat het klimaat op dit moment zodanig is dat het, als het zo doorgaat, steeds moeilijker wordt om mensen te vinden voor het vervullen van publieke functies. Tenzij je een gigantische idealist bent en je je hoe dan ook wilt inzetten voor de publieke zaak, heb je in minder publieke functies een heel wat aantrekkelijker loopbaanperspectief.'

Gelauff grijpt nog even terug op het voorbeeld van het *RTL Nieuws* over de bonnetjes van de korpschefs. 'Ze brengen dat op zaterdag en is er op zondag weinig ander nieuws dan krijgt het de lading van een hype en gaat het maandagochtend in de kranten door. Maar eigenlijk gaat het om niets.'

Nieuws dynamiek

Harry Borghouts klaagde in zijn afscheidsinterviews als Commissaris van de Koningin over de manier waarop er de laatste tijd over hem was bericht.

Roethof vraagt aan onderzoeker **Scholten** of de dynamiek van het nieuws een probleem is. 'Het kan een probleem worden, en voor sommigen is het, denk ik, op dit moment al een probleem. Want er wordt geoordeeld nog voor de informatie op basis waarvan geoordeeld zou kunnen worden, beschikbaar is.'

Gelauff: 'Ik zie het ook wel als een probleem, maar daar waar we het net hadden over de kwaliteit van de journalistiek, gaat het nu ook over de kwaliteit van de bestuurder volgens mij. En het gebrek aan kwaliteit misschien.'

Stordiau: 'Hypes gebeuren vaak ook niet helemaal voor niets. Het is niet alleen de snelheid waarin zaken elkaar opvolgen. En het is niet alleen de schuld van de media, maar ook van de mensen die onderwerp zijn van discussie, die daar op dat moment niet goed mee omgaan. Je hoeft niet overal te verschijnen. Je hoeft niet altijd reactie te hebben. Als je niets te vertellen hebt, houd je even je mond. Je hoeft niet altijd bij *Pauw & Witteman* te gaan zitten.'

Vanuit de zaal breekt Bram Peper nog een keer in tijdens de discussie

'IN ELKE ACTUALITEITENRUBRIEK WILDEN ZE SCHERINGA HEBBEN'

Wilting: 'Het is veel te gek geweest'

De economieredactie van *NOS Nieuws* heeft een compilatie gemaakt van de berichtgeving over de DSB. Daarna geeft **Klaas Wilting** voormalig woordvoerder van Dirk Scheringa zijn lezing op de gebeurtenissen.

Klaas Wilting

Na het zien van de beelden uit de diverse journaaluitzendingen en actualiteitenrubrieken steekt **Wilting** meteen van wal. 'Wat je wel heel duidelijk zag: geen enkele actualiteitenrubriek kon het zich veroorloven om niet over de DSB bezig te zijn. Er werd in die periode een enorme druk op mij uitgeoefend om exclusiviteit te geven. Of het nou *NOVA* was, of *Netwerk*, of *EenVandaag*, dat maakte niet uit. Al-lemaal wilden ze er graag aandacht aan besteden. Ik weet ook waarom ze heel graag Dirk Scheringa wilden hebben. Kijk naar de laatste uitzending van *Pauw & Witteman*, ze hebben nog nooit zoveel kijkcijfers gehad en dat gold in feite voor bijna elke uitzending. Als er iets over de DSB kwam, dan zat iedereen met gespitste oren. Ik wil niet zeggen dat de media de DSB om zeep hebben geholpen, dat is natuurlijk niet zo. Bij de DSB is gewoon iets gebeurd, overigens ook bij andere banken, maar in de

eindfase hebben Wouter Bos en Wellink een heel raar spel gespeeld. Ik denk dat - even los van Lakeman - Wouter Bos en Nout Wellink de veroorzaker zijn van wat uiteindelijk het DSB-drama is geworden. En waar heel veel mensen - dat is gewoon jammer - de dupe van zijn geworden. Want dat Dirk Scheringa uiteindelijk weg moest, was logisch. Ik heb een koffer bij me, daar zit een persbericht in, met de mededeling dat Dirk Scheringa zou aftreden.

'Bij Pauw & Witteman hebben ze nog nooit zoveel kijkcijfers gehad'

Maar het is begonnen bij de DSB. Dat de media daar opgedoken zijn is begrijpelijk. Over de wijze waarop kun je discussiëren. Het is soms veel te gek geweest, zeker die druk, het achter elkaar aanjagen en de angst dat ze iets zouden missen. Langzamerhand begin je een speelbal te worden. Maar de

eindfase is ingezet, onder andere door Lakeman, en ik vind nog steeds dat dat niet had gemogen die ochtend. Zeker niet zo gemakkelijk zonder kritische vragen. En het tweede is, vind ik, dat uiteindelijk aan het eind de Nederlandse

Bank en het ministerie van Financiën toch een hele aparte rol hebben gespeeld. Los even van de banken die naar mijn mening doodsbenuwd waren dat de afspraak die de DSB had gemaakt met

de Stichting Steunfonds Hypotheken, straks van kracht zou worden op al die hypotheken in Nederland. Als je dat zou gaan berekenen, dan had het geen 1 miljard, geen 2 miljard, maar 30 of 40 miljard euro gekost. Dat is volgens mij uiteindelijk de reden geweest waarom de banken niet durfden.'

MARTEN WIEGMAN: 'HET MAAKTE MIJ WEL ARGWANEND'

'De schaarse momenten van openheid waren opmerkelijk'

Een nieuwsorganisatie als de NOS heeft geen belang bij exclusiviteit en is geen concurrent van de actualiteitenrubrieken. Marten Wiegman van NOS Nieuws volgde de neergang van de DSB op de voet. Michiel Bosgra wachtte uren voor dichte deuren.

'Je ziet natuurlijk wel die strijd, je ziet wel de concurrentie tussen de programma's, het verzoek om interviews, noem het allemaal maar op. En daar proberen wij natuurlijk onze eigen weg in te gaan,' aldus **Marten Wiegman**, chef economie van *NOS Nieuws*. 'Niet zozeer door exclusiviteit te eisen maar wel door op alle momenten waarop wij denken dat het relevant is, hoor en wederhoor toe te passen. Dat is lastig, zeker als je te maken hebt met organisaties, zoals toezichthouders die er weinig of niets over zeggen. Dus de schaarse momenten dat ze wel openheid geven, zijn uitermate opmerkelijk.' Wiegman weet nog goed wat hij dacht toen Lakeman zijn oproep deed je geld weg te halen bij de DSB. 'Het meest opmerkelijke was, dat De Nederlandse Bank zich klaarblijkelijk gedwongen voelde om een verklaring af te geven, dat bij de DSB alles wel goed zat. Dat was opmerkelijk, vooral omdat ze daar nooit wat over zeggen. Dat maakte mij wel argwanend.' Wiegman plaatst meteen vraagtekens bij de lezing van Wilting over een geheime kartelafpraak tussen alle banken om de DSB op te offeren.

Michiel Bosgra, verslaggever economie *NOS Nieuws* stond regelmatig te posten bij de DSB en De Nederlandse Bank. Ook die zondagavond toen Wouter Bos daar vergaderde. *De Volkskranten* het *FD* meldden maandagochtend dat de rechter de bank failliet ging verklaren. Later op de dag gaf de

rechter de DSB uitstel. **Bosgra**: 'Net in de discussie over hyperigheid ging de aandacht heel erg naar radio- en televisierubrieken, omdat die snelheid het allemaal zo opklopt. Ik denk dat je hier juist het omgekeerde ziet, dat kranten die een deadline om 1 uur 's nachts hebben en dus niet weten wat er om 3 uur gaat gebeuren, dan toch maar vast dat publiceren. Je vroeg hoe het bij ons gaat. Er zijn situaties waarbij wij het verhaal alvast klaarleggen voor als er iets gebeurt. Het voorbeeld dat Zalm zou aftreden, daarover kun je gewoon een verhaal klaar leggen. Maar wij zenden dat pas uit op het moment dat het echt gebeurt. Die voorbereiding doet er uiteindelijk niet toe, dat is gewoon je professionele voorbereiding. Maar je brengt het pas op het moment dat het ook echt gebeurd is, en dat is hier natuurlijk anders gegaan.'

Ombudsman **Guikje Roethof** heeft de aandacht die de NOS heeft besteed aan de DSB-affaire geanalyseerd. Het blijkt dat de NOS meerdere malen heeft gemeld dat het akkoord tussen de DSB en de Stichting Steunfonds Hypotheken (SSH) is getekend, terwijl achteraf blijkt dat het nooit is ondertekend (zie kader). De NOS zat dus meerdere malen fout. Ze vraagt chef economie **Wiegman** of de redactie de informatie van Jelle Hendrickx van SSH kon checken.

Wiegman: 'Nee natuurlijk niet, niet per se, maar hij is een van de spelers in het spel, dus je probeert natuurlijk bij elk stapje zo goed mogelijk bij de DSB en bij anderen te verifiëren, hoe het zit. Ik snap wel dat als je dit allemaal achter elkaar leest, de uitkomst is iets anders dan waar het begon. Maar zo was het feitelijk wel, met de gesprekken en de onderhandelingen, die niet altijd bleken te zijn wat het was. Dat maakte ons natuurlijk ook wel steeds argwanender. Gaandeweg probeer je daarover ook steeds meer aan de weet te komen. Maar als

die twee partijen allebei gelijktijdig iets bekend maken dan is het soms wel vrij lastig om vervolgens ergens naar toe te rijden om te kijken of er ergens een papiertje ligt waar die handtekeningen onder staan. Dus je probeert het zoveel mogelijk te verifiëren en te checken, maar daar zitten natuurlijk uiteindelijk wel grenzen aan. Je kunt dat niet helemaal verifiëren.'

NOS Ombudsman **Roethof** vindt het heel opmerkelijk dat het contract tussen de DSB en de SSH uiteindelijk in het televisieprogramma Radar zou worden ondertekend. Het laat zien hoezeer een deel van de media partij is geworden. Een nieuwsorganisatie als de NOS kiest voor een neutrale positie en wil onafhankelijk zijn ten opzichte van de partijen in het nieuws. **Wilting**: 'Ik vond het verschrikkelijk aan Radar te moeten melden dat we niet zouden komen, terwijl ik 's morgens alles had geregeld. Toen kreeg ik vervolgens van hogerhand te horen: "Julie mogen niet in Radar gaan zitten om daar even dat contract te gaan ondertekenen." Waarom werd ik elke keer door de voorlichters van de Nederlandse Bank gebeld: "Klaas, bij alles wat je naar buiten brengt, mag je nooit de naam van de Nederlandse Bank noemen." Dus iedereen trok zijn handen er vanaf en iedereen bemoeide zich ermee, en iedereen drukte de DSB verder weg. Nogmaals, het is bij de DSB begonnen, daar ging het niet goed. Het gevoel dat ik uiteindelijk kreeg, was: alle ellende die we hebben gehad van de kredietcrisis, is uiteindelijk gebundeld en samengebond in de DSB Bank en de DSB Bank moest uiteindelijk vallen.'

Kritiek van NOS Ombudsman

- 4-10-2009 NOS Acht uur journaal: de DSB gaat gedupeerde klanten compenseren. De bank heeft daartoe een overeenkomst getekend met de Stichting Steunfonds Probleemhypotheke.
- 5-10-2009 NOS Tien uur journaal: Nog geen overeenkomst tussen de Stichting Steunfonds Probleemhypotheke en de DSB bank. De DSB Bank heeft de overeenkomst nog niet ondertekend. Het was de bedoeling dat dit zou gebeuren in het televisieprogramma RADAR, maar de bank heeft enkele uren voor de uitzending afgezegd.
- 6-10-2009 De NOS meldt dat de Stichting Steunfonds Probleemhypotheke de DSB Bank een ultimatum heeft gesteld. De bank moet voor vrijdag de 9 oktober tekenen, anders stapt de stichting naar de rechter.
- 8-10-2009 De NOS meldt in meerdere uitzendingen dat de DSB Bank en de Stichting Steunfonds Probleemhypotheke een akkoord hebben gesloten.
- 9-10-2009 De NOS meldt dat er veel kritiek is op het akkoord, maar een van de gedupeerden is opgelucht.
- 13-10-2009 De NOS meldt alleen op de radio: volgens voorzitter Hendrickx van het Steunfonds is het akkoord onder druk van de DNB nooit ondertekend.

Vlnr: Guikje Roethof in gesprek met Michiel Bosgra, Xandra Schutte en Klaas Wilting, Guikje Roethof en Marten Wiegman